FiCom ry | Janne Hälinen
9.12.2025

FiComin lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle eurooppalaista sähköisten todisteiden esittämismääräystä ja säilyttämismääräystä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakivaliokunta on pyytänyt FiComilta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle eurooppalaista sähköisten todisteiden esittämismääräystä ja säilyttämismääräystä koskevaksi lainsäädännöksi, jonka tarkoituksena on antaa sähköisten todisteiden rajat ylittävää hankkimista koskevaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta täydentävät säännökset ja panna täytäntöön menettelyä koskeva direktiivi (*E-evidence-asetus* ja *-direktiivi*). FiCom kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja esittää kunnioittavasti seuraavaa:

FiComin keskeiset viestit

- Kustannusvastuun kohtuullisuuteen ja korvausjärjestelmän käytännön toimivuuteen on kiinnitettävä huomiota toimeenpanossa.
- Uudet jatkuvat velvoitteet palveluntarjoajille vaativat selkeitä toimintamalleja ja ohjeistusta, jotta perusoikeudet ja tietosuoja toteutuvat käytännössä.
- Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin resursseista on huolehdittava.
- FiCom kannattaa Helsingin käräjäoikeuden nimeämistä e-evidence-asetuksen 8, 10 ja 12 artikloissa tarkoitetuksi täytäntöönpanoviranomaiseksi.
- Seuraamusmaksuja koskevassa sääntelyssä on tärkeää varmistaa oikeasuhtaisuus ja ennakoitavuus erityisesti pienempien toimijoiden näkökulmasta. Myönteistä on, että seuraamusmaksu voidaan hallituksen esityksen mukaisesti myös jättää määräämättä.

Kustannusvastuu ja korvauskysymykset toimeenpanossa

E-evidence-asetus sisältää paljon uudenlaista sääntelyä ja erityisesti uusia velvollisuuksia palveluntarjoajille. Asetuksen 10 artiklan 4 kohdan mukaisissa hätätapauksissa palveluntarjoajien tulisi pystyä toimimaan viimeistään kahdeksan tunnin kuluessa esittämismääräystä koskevan EPOC-todistuksen vastaanottamisesta. Tämä voi käytännössä tarkoittaa ympärivuorokautisen päivystysjärjestelmän järjestämistä palveluntarjoajan tai sitä edustavien tahojen osalta, mikä myös hallituksen esityksessä tunnistetaan. Velvoitteet edellyttävät pysyviä toimintamalleja ja resursointia.

FiCom kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksen mukaan Suomessa ei säädetä palveluntarjoajalle mahdollisuutta vaatia korvausta eurooppalaiseen esittämis- tai säilyttämismääräykseen vastaamisesta aiheutuneista kustannuksista, vaan korvattavuus rajoittuu käytännössä järjestelmäinvestointeihin. Lisäksi asetuksen 23 artiklan 5 kohdan mukaisesti palveluntarjoajat vastaavat hajautettuun tietojärjestelmään liittymisestä tai sen kanssa vuorovaikutuksessa olemisesta aiheutuvista kustannuksista. **Vaikka komission viitesovellus ja verkkorajapinta voivat helpottaa liittymistä, FiCom pitää tärkeänä, että valiokunta kiinnittää huomiota kustannusvastuun kohtuullisuuteen sekä siihen, että velvoitteiden tosiasialliset toteuttamisedellytykset säilyvät myös pienemmillä toimijoilla.**

Palveluntarjoajien velvoitteet ja perusoikeusnäkökulma

FiCom korostaa, että sääntely kohdistaa palveluntarjoajille merkittäviä uusia velvoitteita, jotka ovat käytännössä jatkuvaluonteisia. **Velvoitteiden tekninen ja organisatorinen vaativuus sekä 24/7-valmiuden tarve korostavat yhdenmukaisten toimintamallien ja käytännön ohjeistuksen välttämättömyyttä.**

Perusoikeuksien turvaamisen näkökulmasta on keskeistä, että pyyntöjen ja määräysten lainmukaisuus, välttämättömyys ja oikeasuhtaisuus toteutuvat myös käytännön toimeenpanossa. FiCom kiinnittää huomiota siihen, että palveluntarjoajien rooli rikosoikeudellisen menettelyn tukena ei saa johtaa tilanteisiin, joissa palveluntarjoajille tosiasiallisesti siirtyy viranomaiselle kuuluvaa arviointia esimerkiksi toimenpiteen laajuudesta, tietosisällöstä tai siitä, mitä tietoja voidaan luovuttaa. Tämä korostaa riippumattoman viranomaisvalvonnan ja toimivan oikeussuojan merkitystä. Lisäksi on tärkeää, että menettelyt vähentävät yliluovutusten riskiä ja tukevat viestinnän luottamuksellisuuden sekä tietosuojan johdonmukaista toteutumista myös kiiretilanteissa.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin resursseista huolehdittava

Ehdotettavan lain nimettyjen toimipaikkojen ja laillisten edustajien nimittämistä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä sähköisten todisteiden keräämiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä 2 §:n mukaan Liikenne- ja viestintävirasto Traficom toimisi e-evidence-direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna keskusviranomaisena. Traficomin tehtävänä olisi varmistaa, että e-evidence-direktiiviä sovelletaan johdonmukaisella ja oikeasuhteisella tavalla.

Ehdotettavasta uudesta keskusviranomaistehtävästä arvioidaan aiheutuvan Liikenne- ja viestintävirastolle taloudellisia vaikutuksia, jotka koostuisivat pääosin henkilöstöresurssitarpeesta. Hallituksen esityksessä Liikenne- ja viestintäviraston lisäresursointitarpeeksi arvioidaan 1,5–3 henkilötyövuotta, mikä vastaa arviolta 150 000–450 000 euroa.

Liikenne- ja viestintävirasto on viime vuosina saanut lukuisia uusia tehtäviä, jotka ovat tuoneet virastolle merkittävästi lisätyötä ja edellyttäneet uutta osaamista ja lisäresursseja. **FiCom korostaa, että riittävä resursointi on edellytys sille, että uudet ja nykyiset tehtävät voidaan hoitaa asianmukaisesti.**

Lisäksi FiCom kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä ehdotetaan palveluntarjoajalle velvollisuutta luovuttaa Liikenne- ja viestintävirastolle sen pyytämät keskusviranomaistehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot salassapitosäännösten estämättä, ilman aiheetonta viivytystä ja maksutta. FiCom pitää tärkeänä, että tietopyyntöjen käytännön menettelyt, tietoturvaa koskevat vaatimukset sekä “välttämättömyyden” tulkinta täsmennetään ohjeistuksella siten, että velvoite on palveluntarjoajille ennakoitava ja oikeasuhtainen.

Helsingin käräjäoikeus e-evidence-asetuksen 8, 10 ja 12 artikloissa tarkoitettuna täytäntöönpanoviranomaisena

Hallituksen esityksen mukaan Helsingin käräjäoikeus toimisi Suomessa keskistetysti toimivaltaisena täytäntöönpanoviranomaisena 8 artiklaan liittyvien eurooppalaisten esittämismääräysten osalta. Toisen

jäsenvaltion toimivaltainen, määräyksen antava viranomainen tekisi siten 8 artiklan mukaisesti ilmoituksen Helsingin käräjäoikeudelle. Tällaisen ilmoituksen saatuaan Helsingin käräjäoikeus toimisi toimivaltaisena täytäntöönpanoviranomaisena siten kuin asetuksen 10 ja 12 artikloissa säädetään, lukuun ottamatta 10 artiklan 5 kohdan mukaisia tilanteita, joissa toimivaltainen täytäntöönpanoviranomainen olisi poliisi.

FiCom kannattaa Helsingin käräjäoikeuden nimeämistä e-evidence-asetuksen 8, 10 ja 12 artikloissa tarkoitetuksi täytäntöönpanoviranomaiseksi. Kyseisten artiklojen mukaisissa asioissa on luontevaa, että täytäntöönpanoviranomaisena toimii nimenomaan tuomioistuin eikä poliisi. Tämä on tärkeää perusoikeuksien suojan ja niiden käytännön toteutumisen kannalta, erityisesti tilanteissa, joissa pyyntöihin liittyy kiireellisyyttä tai tulkinnanvaraa, kuten hallituksen esityksen perusteluissa todetaan.

FiCom kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että hallituksen esityksen mukaan uudelleentarkastelumenettelyssä annettuun tuomioistuimen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Myöskään esittämismääräyksen vastaanottajana olevalla (toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevalla) palveluntarjoajalla ei ole muutoksenhakuoikeutta tuomioistuimen asiassa tekemään päätökseen. Tämä korostaa tarvetta selkeille ja ennakoitaville menettelyille: palveluntarjoajalla tulee olla käytännössä toimiva tapa saattaa ilmeiset ongelmatilanteet (esimerkiksi suhteellisuus, velvoitteen sisältö tai toteuttamiskelpoisuus) nopeasti viranomaisen arvioitavaksi. Lisäksi täytäntöönpanoviranomaisen asettamien määräaikojen tulee olla kohtuullisia, ja soveltamiskäytännöstä on annettava yhdenmukainen ohjeistus.

Seuraamusmaksut

Ehdotettavan lain eurooppalaisista esittämismääräyksistä ja eurooppalaisista säilyttämismääräyksistä sähköisten todisteiden hankkimiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä 18 §:n mukaan seuraamuskollegio voi määrätä seuraamusmaksun vastaanottajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö asetuksen 10, 11 tai 13 artiklassa säädettyjä velvollisuuksia esittämismääräystä koskevan todistuksen (EPOC) tai säilyttämismääräystä koskevan todistuksen (EPOC-PR) täytäntöönpanossa. Kun velvoitteet ovat ajallisesti tiukkoja ja osin teknisesti monimutkaisia, seuraamusjärjestelmän soveltamisessa on erityisen tärkeää erottaa tahallinen välinpitämättömyys tilanteista, joissa kyse on aidosta tulkinta- tai toteuttamishaasteesta.

Oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu on vähintään 1 000 euroa ja enintään kaksi prosenttia palveluntarjoajan edellisen tilikauden maailmanlaajuisesta vuotuisesta kokonaisliikevaihdosta. Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu on vähintään 500 euroa ja enintään 10 000 euroa. Toisaalta ehdotettavan lain 19 §:n mukaan seuraamusmaksu jätetään määräämättä tietyissä tilanteissa, kuten silloin, kun rikkomus on vähäinen tai seuraamusmaksun määrääminen olisi ilmeisen kohtuutonta.

Direktiivin täytäntöönpanoa koskevassa laissa Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun palveluntarjoajalle, joka rikkoo tai laiminlyö velvollisuuksia nimettyä toimipaikkaa tai laillista edustajaa koskevassa sääntelyssä. Seuraamusmaksu on vähintään 1 000 euroa ja enintään 100 000 euroa. Seuraamusmaksu voidaan jättää määräämättä esimerkiksi vähäisissä tai ilmeisen kohtuuttomissa tapauksissa.

Hallituksen esityksessä kuvataan seuraamusjärjestelmän lähtökohdiksi tehokkuus, varoittavuus ja oikeasuhtaisuus sekä tapauskohtainen kokonaisarviointi. FiCom pitää tärkeänä, että näitä periaatteita myös sovelletaan käytännössä johdonmukaisesti. **FiCom kiinnittää huomiota siihen, että oikeushenkilöille ehdotettu 1 000 euron vähimmäismäärä voi yksittäistapauksissa olla merkittävä etenkin pienten toimijoiden kannalta. Tämän vuoksi on keskeistä, että lain mahdollistamat lieventämisperusteet ja seuraamusmaksun määräämättä jättäminen toimivat tarkoituksenmukaisesti.**

Lisäksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 334 a §:n mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun asetuksen (EU) 2022/868 eurooppalaisen datan hallinnoinnista ja asetuksen (EU) 2018/1724 muuttamisesta (datahallinta-asetus) 10 artiklassa tarkoitetun datan välityspalvelun tarjoajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö velvoitetta, joka koskee mainitun asetuksen 11 artiklassa säädettyä datan välityspalvelun tarjoajan ilmoitusvelvollisuutta nimetä laillinen edustaja. Pykälän mukaan määrättävä seuraamusmaksu voi olla vähintään 1 000 euroa ja enintään 100 000 euroa. Vastaavasti verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta annetussa laissa (TCO-laissa) oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu on vähintään 1 000 euroa ja enintään 100 000 euroa, paitsi mikäli kyse on velvoitteiden systemaattisesta ja jatkuvasta noudattamatta jättämisestä, jolloin seuraamusmaksu on liikevaihtoperusteinen.

Seuraamusjärjestelmän kokonaisuutta arvioitaessa on lisäksi huomioitava, että e-evidence-asetuksen 15 artiklan mukaisen seuraamuksen enimmäismäärä (kaksi prosenttia edellisen tilikauden maailmanlaajuisesta vuotuisesta kokonaisliikevaihdosta) on vähemmän kuin TCO-asetuksen tai tietosuoja-asetuksen mukaiset enimmäismäärät.

Hallituksen esityksessä esitettyjen vertailujen valossa seuraamusmaksujen euromääräiset vähimmäistasot ovat lähtökohtaisesti linjassa muun vastaavan sääntelyn kanssa. Tämän vuoksi korostuu erityisesti se, että seuraamusmaksua koskevat lieventämisperusteet ja määräämättä jättäminen toimivat käytännössä johdonmukaisesti ja ennakoitavasti.

Hallituksen esityksessä esitetyn vertailun mukaan Ruotsissa sekä asetuksen velvoitteiden että direktiivin täytäntöönpanosäännösten rikkomistilanteiden osalta rahallisen seuraamuksen vähimmäismäärä olisi 10 000 kruunua ja enimmäismäärä kaksi prosenttia palveluntarjoajan edellisen tilikauden maailmanlaajuisesta vuotuisesta kokonaisliikevaihdosta. 10 000 kruunua on alle 1 000 euroa ja siten linjassa Suomessa ehdotettujen seuraamusmaksujen vähimmäistasojen kanssa.

Kuten hallituksen esityksessä tunnistetaan, erityisesti pienemmille soveltamisalaan kuuluville palveluntarjoajille direktiivin mukaiset velvoitteet – kun samassa yhteydessä otetaan huomioon myös asetuksesta johtuvat edellytykset ja vaatimukset sekä tiukat määräajat – voivat olla erityisen haastavia esimerkiksi kiiretilanteiden osalta (s. 115). Direktiivissä on onneksi huomioitu velvoitteiden suuntautuminen erityisesti pienempiin yrityksiin (johdanto-osan 19 kappale). Esityksessä ehdotetun direktiivin täytäntöönpanolaissa on myös erikseen otettu huomioon palveluntarjoajan toiminnan laajuus ja luonne sekä palveluntarjoajan taloudelliset valmiudet silloin, kun viranomainen tekee kokonaisarvioinnin rikkomistilanteiden seuraamuksista. Lisäksi seuraamusmaksu voitaisiin esityksessä ehdotetun mukaisesti

jättää määräämättä, jos sitä pidettäisiin ilmeisen kohtuuttomana. Sama koskee ehdotettua asetusta täydentävää lainsäädäntöä. FiCom kannattaa valittua lähestymistapaa.

Lopuksi

Esityksen tavoitteiden toteutuminen käytännössä edellyttää **riittävää viranomaisresursointia** ja **selkeitä prosesseja**, palveluntarjoajille **yhdenmukaista ja ennakoitavaa ohjeistusta** sekä **seuraamusjärjestelmän oikeasuhtaista soveltamista**. FiCom pitää lisäksi tärkeänä, että toimeenpanossa huomioidaan kustannusvastuun jakautuminen ja oikeussuojan käytännön toimivuus. Ohjeistusten ja käytännön toimintamallien tulee olla palveluntarjoajien saatavilla hyvissä ajoin ennen sääntelyn soveltamisen alkamista.

FiCom ry
Janne Hälinen
juristi